

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ФАКУЛЬТЕТ «УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія України та української культури»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 27 «Транспорт»

спеціальність: 275.02 «Транспортні технології
(на залізничному транспорті)»

ОП: «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»

Робоча програма дисципліни **«Історія України та української культури»** для студентів галузі знань: 27 «Транспорт» спеціальність: 275.02 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»

Рівня вищої освіти перший (бакалаврський)

Розробник: д. іст. н., професор, завідувач кафедри філософії та історії науки і техніки Гамалія В.М.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Філософія та історія науки і техніки»

протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

В.М. Гамалія

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 27 «Транспорт» Спеціальність: 275.02 «Транспортні технології» (на залізничному транспорті)	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне-науково дослідне завдання (контрольна робота або реферат)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	10 год.
		Семінарські	
		30 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	108 год.
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 50 %

для заочної форми навчання – 8 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Історія України та української культури» є нормативною навчальною дисципліною, її засвоєння передбачає (на основі фактичного матеріалу, вивченого головним чином у загальноосвітній школі) опанування майбутніми фахівцями новітніми історичними концепціями, елементами наукового підходу до історії та культури України, набуття навичок роботи з першоджерелами, критичного осмислення документів і матеріалів.

Український народ, відновивши свою державність, отримав можливість повернення своєї історії, національної пам'яті, які століттями спотворювалися. В умовах демократизації суспільства підвищується інтерес до історичного минулого нашого народу, постають питання про повернення до витоків української державності та формування національної свідомості і гідності громадянина-патріота суверенної Української держави. Виникає необхідність, через вивчення історії всього народу, знайти відповідь на питання про місце українського етносу в історії розвитку людства. Реалізація цих завдань можлива лише за умови оволодіння знаннями про історію та культуру свого народу.

Курс «Історія України та української культури» спрямований на вивчення історії України з найдавніших часів до сьогодення.

Динамізм розвитку українського суспільства в сучасних умовах вимагає глибоких, радикальних змін у змісті та якості історичних знань. Засвоєння навчальної програми передбачає розуміння складного історичного поступу українського народу, його вплив на формування законів розвитку суспільства та суспільних відносин, що відбувались у минулому й відбуваються на сучасному етапі в Україні та світі.

Навчальна програма дисципліни «Історія України та української культури» передбачає послідовне ознайомлення студентів з соціально-економічним, етнічним, політичним, культурним розвитком українського народу, яке спирається на принципи історизму та об'єктивності. У вищій школі мало засвоїти фактичний матеріал. Головне – уміння аналізувати та узагальнювати державотворчі процеси, внесок окремих осіб в історію власної держави з метою вироблення своєї точки зору. Не менш важливим є опанування умінням відстоювати свою думку, грамотно і обґрунтовано висловлювати її перед аудиторією. Приклад такої роботи буде надано на лекціях, в ході семінарських занять, на консультаціях та під час захисту контрольних робіт (ІНДЗ).

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія України та української культури» є формування у студентів наукового світогляду, здатність об'єктивного оцінювання та аналізу історичних подій минулого, розуміння особливостей сьогодення. Даний предмет передбачає вивчення закономірностей та особливостей соціально-економічних, національно-культурних та державницько-політичних процесів на східноукраїнських та західноукраїнських землях на різних етапах історичного розвитку українського суспільства та водночас ознайомлення з культурними і духовними традиціями українського народу.

Засвоєння матеріалів курсу має на меті виконання наступних **завдань**:

- засвоєння знань про суспільно-економічні, політичні, культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- формування розуміння ролі та місця історичних осіб, політичних діячів;
- надання студентам методології оцінки історичних подій;
- виховування національного патріотизму, гордості за свою країну;
- розуміння періодизації історичного розвитку України;
- усвідомлення витоків української нації та її місця у світовій історії;
- прищеплення вміння узагальнювати і оцінювати історичні явища, що відбувались на сучасних українських землях;
- формування сучасної політичної культури, громадської позиції студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають **знати**:

- основні етапи розвитку українського народу;

- витоки української державності, національної свідомості і культури;
- історію боротьби за незалежну, унітарну, правову державу;
- правові засади та державотворчі документи нашої країни.

В результаті засвоєння курсу студенти повинні **вміти**:

- користуватися першоджерелами історії та культури країни;
- аналізувати історичні процеси, культурні явища;
- оцінювати внесок історичних постатей в розбудову української держави;
- узагальнювати отриману інформацію;
- розуміти проблеми вітчизняної історії та культури;
- давати оцінку ролі та місцю сучасних подій та прогнозувати перспективи подальшого розвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Українські землі у IX – середині XX ст.

Змістовний модуль 1. Україна на шляху до державності

Тема 1. Слава і гордість української нації.

Предмет і завдання курсу історія України та його структура. Джерела та історіографія. Основні етапи здобуття Україною державності.

Видатні сини і доньки України. Віденська кава Юрія Кульчицького (1686). Турецька кава завойовує Європу. Створення першої мережі кав'ярень.

Юрій Кондратюк – геніальний конструктор космічних апаратів. Розрахунки інженера щодо міжпланетних перельотів. Музей авіації та космонавтики в Полтаві.

Соломія Крушельницька – чарівна Баттерфляй. Легендарна співачка та її кар'єра. Суперечливе життя української примадонни.

Марія Заньковецька – зірка українського театру. Захоплення глядачів грою актриси. Марко Кропивницький про Марію: «...тепер мені є для кого писати драми».

Михайло Кошкін – конструктор-танкобудівник. Створення кращого танку Другої світової війни – Т-34.

Тема 2. Українська державність у IX-XIII ст. Княжа доба.

Історичні передумови утворення Київської Русі. Перетворення Києва на політичний центр східнослов'янських племінних союзів. Основні етапи становлення Давньоруської держави. Характерні риси соціально-економічного розвитку Київської Русі. Соціальна структура населення. Внутрішня та зовнішня політика князів Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

Суспільно-політичні відносини в Київській державі. Політичний устрій. Хрещення Київської Русі та його історичне значення. Причини та наслідки політичної роздробленості.

Утворення, піднесення та занепад Галицько-Волинського князівства. Політичні підсумки князювання Романа Мстиславовича та Данила Романовича. Суспільно-політичний і адміністративно-територіальний устрій Галицько-Волинського князівства. Історичне значення Галицько-Волинського князівства у формуванні української державності.

Тема 3. Українські території у складі іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Виникнення українського козацтва.

Перехід українських земель в XIII – XIV ст. під владу Литви. Політичний устрій Великого князівства Литовського. Особливості перебування українських земель у його складі. Причини та наслідки Люблінської унії для України. Входження України до складу Речі Посполитої. Брестська церковна унія. Створення греко-католицької церкви та її

значення в громадському житті України. Пересопницьке Євангеліє (1556-1561).

Історичні передумови та джерела виникнення українського козацтва у XV ст. Заснування Запорозької Січі як зародку національної держави. Суспільно-політична організація українського козацтва. Гетьмани: Дмитро Вишневецький (Байда), Самійло Кішка, Петро Конашевич Сагайдачний, Іван Сулима. Хотинська битва (1621 р.) та її наслідки. Особливості козацтва як нової української політичної сили.

Розвиток науки та освіти у братствах (Київське, Лаврське). Початок діяльності Київської Колегії. Петро Могила.

Тема 4. Українська гетьманська держава (друга полов. XVII–XVIII ст.)

Соціально-економічні та соціально-політичні передумови Української національної революції XVII ст. Рушійні сили, мета революції, її періодизація. Роль і місце Української національної революції у вітчизняній та європейській історії. Формування Української козацької держави, її ознаки. Національна ідея Б.Хмельницького. Сутність Переяславської угоди 1654 р. та її наслідки для України.

Доба Руїни в політичній історії України. Причини та наслідки територіально-політичного розколу України. Внутрішня та зовнішня політика гетьманів Ю.Хмельницького, І.Виговського, П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича.

Суспільно-політичний устрій Лівобережної України наприкінці XVII – початку XVIII ст. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики гетьмана І.Мазепи. Наступ російського царизму на політичну автономію України. Пилип Орлик та його Конституція. Основні етапи інкорпораційної політики царизму щодо України. Утворення Малоросійської колегії. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні в середині та другій половині XVIII ст. «Енеїда» І. Котляревського. Перші українські театри – вертепи.

Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII–XIX ст.)

Територіально-політичні поділи Речі Посполитої. Входження українських земель в державні структури Російської і Австрійської імперій.

Початок українського національного відродження. Перша граматика української мови. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства та його діяльність. Соціально-економічні реформи 60–70-х рр. XIX ст. в Російській імперії та їх особливості в Україні. Розвиток капіталізму у промисловості і сільському господарстві. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку Наддніпрянщини в другій половині XIX ст. Громадівський рух. Формування російських політичних організацій соціал-демократичного та неонародницького спрямування.

Особливості процесу національного відродження на західноукраїнських землях. Діяльність “Руської трійці”. Альманах «Русалка Дністрова». Вплив європейських революцій 1848-849 рр. на соціально-політичне життя в Західній Україні. Конституційні реформи в Австро-Угорщині та їх вплив на суспільно-політичне життя в Західній Україні. Українська політична думка в Східній Галичині в другій половині XIX ст.

Основні риси соціально-економічного розвитку України на початку XX ст. Пожвавлення національно-визвольного руху, революційні події Першої російської революції в Україні: виступи робітників, селян, солдатів і матросів. Столипінська аграрна реформа та особливості її проведення в Україні. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель. Політичне життя Східної Галичини і Буковини. Україна в роки Першої світової війни.

Тема 6. Україна на тлі глобальних суспільних трансформацій початку XX ст.

Наддніпрянська Україна на початку XX століття: політичне становище та соціально-економічний розвиток. Політизація національного руху. Революція в Росії 1905-

1907 рр. та революційні події в Україні. Піднесення національного руху. Українські парламентські громади в I і II Державних думах. Посилення національного гніту в 1907-1914. Аграрна реформа П. Столипіна.

Література модерну в Україні. Жіноча мистецька традиція: Л. Українка, О. Кобилянська. Розвиток театрального мистецтва. Становлення професійного театру: М. Кропивницький та М. Садовський. Розвиток музичної культури: М. Лисенко, М. Вербицький, М. Леонтович. Реалізм та модерн в образотворчому мистецтві. Модерн та еклектика в архітектурі кінця XIX – початку XX століть.

Західноукраїнські землі в складі Австро-Угорської імперії в 1900-1914 рр. Рух за реформу виборчої системи Австро-Угорщини. Боротьба за створення українського університету у Львові. Вплив греко-католицької церкви на формування української національної свідомості.

Причини і характер Першої світової війни. Україна в планах Росії, Німеччини та Австро-Угорщини. Основні воєнні дії на території України. Політика Росії та Австро-Угорщини на західноукраїнських землях під час війни.

Ставлення до війни українських партій та громадських організацій. Наростання національно-визвольної боротьби в Україні. Спілка визволення України. Українські січові стрільці. Визрівання передумов української революції.

Тема 7. Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.

Причини, характер, мета Української революції, її періодизація. Утворення Центральної Ради та її державотворча діяльність. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Війна більшовицької Росії проти УНР і перший прихід радянської влади в Україну. Брестський мирний договір. Вступ німецьких і австро-угорських військ в Україну. Прийняття Конституції УНР. Розпуск Центральної Ради, причини її поразки.

Історичні обставини гетьманського перевороту. Внутрішня і зовнішня політика уряду Української держави. Політична криза Гетьманату. Утворення Директорії, її внутрішня та зовнішня політика. Друга війна з радянською Росією. Причини поразки Директорії.

Національно-визвольний рух в західноукраїнських землях у 1917-1918 рр. Проголошення ЗУНР. Українсько-польська війна. “Акт злуки” УНР і ЗУНР та його історичне значення. Селянсько-повстанський рух в Україні в 1918-1919 рр.

Протистояння національно-демократичної та радянської моделей державності в Україні в 1919-1920 рр. Остаточне відновлення Радянської влади. Варшавська угода УНР з Польщею. Радянсько-польська війна. Історичне значення Української революції 1917-1920 рр.

Тема 8. Міжвоєнний період в історії українського народу (1921–1939 рр.)

Соціально-економічне та політичне становище в УРСР на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики. Сутність НЕПу та її особливості в Україні. Голод 1921-1923 рр., його причини і наслідки. Зміцнення радянського ладу в Україні. Входження УРСР до складу Радянського Союзу. Формування командно-адміністративної системи в економіці. Політичні цілі індустріалізації. Політичні цілі колективізації. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини та наслідки. Суперечливий характер соціально-економічних перетворень в умовах формування командно-адміністративної системи. Політичні процеси в 30-х роках в УРСР. Умови і результати культурного розвитку УРСР в 30-х роках. Розстріляне відродження.

Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Національна політика Польщі, Румунії, Чехословаччині на окупованих українських територіях. Соціально-політичний рух на західноукраїнських землях в 20-30-х рр. Діяльність політичних партій та громадських об'єднань. Український націоналізм у міжвоєнні роки. Створення Організації українських націоналістів (ОУН). Програмні засади та політична діяльність ОУН. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Західної України. Становище українців

Буковини та в Закарпаття. Проголошення автономії Карпатської України. Карпатська Січ.

Модуль 2. Українські землі середини ХХ – початку ХХІ ст.

Змістовний модуль 2. Передумови та здобуття Україною незалежності.

Тема 9. Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.).

Геополітичне становище України напередодні Другої світової війни. Українське питання в політиці європейських держав. Україна в планах фашистської Німеччини. Пакт Ріббентропа-Молотова і таємний протокол. Причини і початок Другої світової війни. Україна в перші роки Другої світової війни. Радянізація західноукраїнських земель. Історичне значення возз'єднання українських земель у 1939-1940 рр.

Напад Німеччини на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Причини поразок Червоної Армії на першому її етапі. Оборонні операції радянських військ 1941-1942 рр. Встановлення німецького окупаційного режиму в Україні та його злочинні дії.

Виникнення та діяльність підпільних організацій й партизанських з'єднань. Створення, бойові дії збройних формувань Української повстанської армії (УПА).

Звільнення України від окупації. Перемога ССРСР та країн антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні. Головні соціально-економічні та політичні наслідки Другої світової війни. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини. Втрати України в Другій світовій війні.

Тема 10. Україна в період повоєнної відбудови (1945 – 1964 рр.)

Україна – суб'єкт міжнародних відносин. Влада за часів пізнього сталінізму. Відбудова промисловості. Міжнародне становище України після Другої світової війни. Повоєнні територіально-політичні зміни на українських землях. Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності УРСР. Її участь в створенні ООН та інших міжнародних організацій. Голод 1946-1947 рр. Розгром греко-католицької церкви. Індустріалізація західних областей. Колективізація села. Операція «Вісла». Збройний опір осередків ОУН і УПА.

Ідеологічні кампанії другої половини 40-х – початку 50-х років. Боротьба з космополітизмом. Ждановщина. Боротьба з націоналізмом. Діяльність та здобутки Української Академії наук в післявоєнний період. Літакобудування, розробки конструкторського бюро О.К. Антонова. Заснування Конструкторського бюро «Південне» (1951 р.). Створення першої в континентальній Європі ЕОМ (С. Лебедев, 1950 р.). Введення в експлуатацію моста Патона в Києві 5 листопада 1953 року.

«Хрущовська відлига». Викриття та засудження культу особи Й. Сталіна. Реабілітація репресованих політв'язнів.

Початок демократизації суспільного життя в Україні. Зміна адміністративно-територіального устрою УСРР. Ліквідація ГУЛАГУ. ХХ з'їзд КПРС і Україна. Початок політичної реабілітації. Наростання опору десталінізації з боку консервативних сил. Усунення М. Хрущова від влади.

Шестидесятники. Творчі об'єднання та відродження української національної культури. Розвиток української літератури та мистецтва. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Зародження дисидентського руху. Антирадянська діяльність борців за незалежність України (Левко Лук'яненко, Іван Кандиба). Кінострічки О. Довженка «Зачарована Десна», «Поема про море», «Повість полум'яних літ».

Наука та освіта в період десталінізації. Ракетно-космічна техніка (С. Корольов). Розробки в галузі обчислювальної техніки (В. Глушков). Перший тепловоз ТЕЗ Луганського заводу (1956 р.). Будівництво та початок роботи Київського метрополітену (1960 р.).

Тема 11. Історія Кримського півострова

Географічні особливості утворення півострова. Кіммерійці, скіфи, сармати як

перші поселенці Кримського півострова. Давні грецькі міста (Херсонес, Євпаторія, Феодосія, Керч). Панування Римської імперії. Скіфська держава. Київська Русь.

Поразка руських військ у битві з монголо-татарами на р. Калка і підпорядкування степової зони Криму Ординському царству. Золота Орда. Етнічні групи в Кримському ханаті. Ремесла, промисли, торгівля, виноробство як історичні види діяльності Криму. Співіснування середземноморської та кочової культур.

Володарювання російських імператорів у Криму. Революційні потрясіння після 1917 р. Крим як штаб-квартира російського білогвардійського руху, транзитний пункт біженців та політичних емігрантів, місце дислокації іноземних військ. Включення Криму як автономної республіки до складу Російської Федерації (1921 р.). Депортація кримських татар (1944 р.). Погіршення стану промисловості та сільського господарства півострова у повоєнний період. Передача Криму до складу УРСР (1954 р.). Розвиток економіки півострова, будівництво Сімферопольського та Старо-Кримського водосховищ, Північно-Кримського каналу, тролейбусної лінії Сімферополь – Ялта. Повернення до Криму депортованих народів – татар, німців, вірменів, болгар, греків (1989 р.).

Анексія Криму Росією у 2014 р. Боротьба за повернення півострова до складу України (2014–2022 рр.).

Тема 12. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).

Причини та наслідки «застійних» явищ. Провал економічної реформи. Політико-ідеологічна криза системи. Порушення прав людини. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Історична оцінка діяльності П. Шелеста та В. Щербицького. Дисидентський рух в Україні, причини появи, особливості, значення діяльності дисидентів. Радянські Конституції і Україна. Кризові явища в радянському суспільстві.

Кризові процеси в індустріальній сфері. Аграрна політика. Наростання стагнаційних процесів в 1970-на початку 80-х років. Індустріальна гігантоманія. Нарощення військово-промислового комплексу (ВПК).

підпільного українського часопису «Український вісник»

Соціальна сфера буття суспільства. Демографічні процеси. Матеріальний та культурний рівень життя населення. Житлове будівництво. Сфера медичного обслуговування. Особливості соціальної диференціації в суспільстві. Загострення екологічної кризи.

Утворення Української Гельсінської спілки (УГС). Правозахисний рух. Релігійне дисидентство. Боротьба за легалізацію Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Кримськотатарський національний рух. Посилення переслідувань опозиції наприкінці 70-х - на початку 80-х.

Розвиток наукових досліджень в 1970-1980-ті роки. Українська література в добу «застою»: О. Гончар та його роман «Собор», Л. Костенко та В. Стус. Проблеми українського кіномистецтва. Українське поетичне кіно: С. Параджанов, Ю. Ілленко, І. Миколайчук. «Наївне мистецтво» М. Приймаченко.

Тема 13. Україна на шляху до суверенітету (1985-1991 рр.).

Зміст, мета та основні етапи перебудови в СРСР. Невдача спроб реформування СРСР. Формування економічних передумов розпаду СРСР.

Особливості перебудовного процесу в Україні. Катастрофа на Чорнобильській АЕС та її наслідки. Зростання політичної активності українського суспільства. Утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Реформа виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР. Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних сил на утворення самостійної держави.

Погіршення економічної ситуації в Україні в другій половині 80-х років. Сільське господарство. Промисловість. Чорнобильська катастрофа. Становище в сільському господарстві. Екологічна ситуація в Україні. Політика керівництва України в період

«перебудови». Зростання політичної активності суспільства. «Гласність» і повернення народів до правди про минуле України. Початок дослідження «білих плям» історії.

Нові громадські об'єднання. Початок формування багатопартійності в Україні. Розпад компартії України. Закон Української РСР «Про мови». Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р.

Національно-культурне відродження в Україні. Створення Комісії з питань повернення культурних цінностей. Реформа освіти: нові типи навчальних закладів, поява приватної освіти. Становище української науки.

Тема 14. Розпад СРСР та становлення незалежної України. Україна після отримання незалежності (1991–2013 рр.).

Серпневі події в Москві 1991 року та їх політичні наслідки для України. Проголошення незалежності України. Підсумки загальноукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. Ліквідація СРСР і утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Зовнішньополітичний курс України.

Державотворчий процес. Символи нової України. Становлення владних структур. Особливості трансформації Верховної Ради УРСР у вищий законодавчий орган незалежної України. Виконавча влада. Судова влада. Воєнна доктрина України. Незалежність і перегрупування партійно-політичних сил. Перетворення Народного руху України на політичну партію. Зміна виборчого закону.

Боротьба за створення в Україні автокефальної церкви. Виникнення Київського патріархату.

Основні напрямки зовнішньої політики. Визнання Української держави на міжнародній арені. Вступ до Ради Європи. ГУАМ. Курс України на членство в ЄС. Україна і НАТО. Україна і глобальні проблеми цивілізації.

Економічні проблеми незалежної України. Об'єктивні й суб'єктивні труднощі формування національної економіки. Стратегічні прорахунки у здійсненні реформ. Соціальні наслідки економічної кризи. Прийняття нової Конституції України та її історичне значення. Запровадження національної валюти.

Соціально-економічні реформи в Україні кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа. Суспільно-політичне життя України в 2005-2010 роках. Президентські вибори 2010 року.

Тема 15. Євроінтеграційні процеси в Україні (2013–2023 рр.).

Початок узурпації влади В. Януковичем. Євромайдан та Революція Гідності: причини, наслідки, значення. Анексія Криму Росією у березні 2014 р. Дострокові вибори Президента України в 2014 р. (П. Порошенко). Війна на Сході України. Утворення самопроголошених республік ДНР та ЛНР. Підписання Мінських угод.

Соціально-економічний розвиток України в 2014-2019 роках. Процеси декомунізації. Утворення Інституту національної пам'яті (2014 р.). Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Підписання угоди про безвізовий режим з Євросоюзом 11 червня 2017 р. Поліконфесійність як характеристика українського релігійного життя. Томос про Автокефалію Української Церкви.

Президентські та парламентські вибори 2019 р.

Культура та духовність в добу незалежності. Розвиток української літератури: В. Шкляр, С. Жадан, Л. Костенко, О. Забужко. Участь українських виконавців в міжнародних пісенних конкурсах. Вітчизняні співаки – переможці Євробачення (Руслана, 2004 р.; Джамала, 2017 р.; гурт Kalush Orchestra, 2022 р.).

Початок повномасштабної війни Росії проти України у 2022 р. Проголошення загальної мобілізації та запровадження воєнного стану.

4. Структура та тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Українські землі у IX – середині XX ст.												
<i>Змістовий модуль 1. Україна на шляху до державності</i>												
Тема 1. Слава і гордість української нації.	8	2	2			4	8					8
Тема 2. Українська державність у IX-XIII ст. Княжа доба.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3. Українські території у складі іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Виникнення українського козацтва.	8	2	2			4	8		1			7
Тема 4. Українська гетьманська держава (друга полов. XVII–XVIII ст.)	8	2	2			4	8	2				6
Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII–XIX ст.)	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Україна на тлі глобальних суспільних трансформацій початку XX ст.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Міжвоєнний період в історії українського народу (1921–1939 рр.)	8	2	2			4	8	2				6
Разом за змістовим модулем 1	64	16	16			32	64	6	1			57

Модуль 2. Українські землі середини ХХ – початку ХХІ ст.											
<i>Змістовий модуль 2. Передумови та здобуття Україною незалежності</i>											
Тема 9. Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.)	8	2	2			4	8	2			6
Тема 10. Україна в період повоєнної відбудови (1945 – 1964 рр.)	8	2	2			4	8				8
Тема 11. Історія Кримського півострова	8	2	2			4	8	2			6
Тема 12. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).	8	2	2			4	8				8
Тема 13. Україна на шляху до суверенітету (1985-1991 рр.).	8	2	2			4	8				8
Тема 14. Розпад СРСР та становлення незалежної України. Україна після отримання незалежності (1991–2013 рр.).	8	2	2			4	8				8
Тема 15. Євроінтеграційні процеси в Україні (2013–2023 рр.).	8	2	2			4	8		1		7
Разом за змістовим модулем 2	56	14	14			28	56	4	1		51
Усього годин	120	30	30			60	120	10	2		108

5. Теми семінарських занять

Семінарське заняття – це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень, есе тощо з подальшим їх обговоренням.

Особливостями семінарського заняття є активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були запропоновані; а також надання студентам можливості вільно висловлюватися під час розгляду питань, винесених на обговорення, при цьому викладач допомагає їм правильно формулювати свої міркування.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (очн.)	Кількість годин (заочн.)
1	Українська державність періоду Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	2	
2	Литовсько-польська доба в українській історії.	2	

	(XIV – перша половина XVII ст.)		
3	Українська гетьманська держава (друга половина XVII–XVIII ст.)	2	
4	Українське національне відродження на межі століть (XIX – початок XX ст.)	2	1
5	Українська національно-демократична революція 1917–1920 рр.	2	
6	Розвиток української науки та культури в міжвоєнний період(1921–1939 рр.)	2	
7	Внесок України в перемогу над фашистською Німеччиною (1939-1945 рр.)	2	
8	Культура і мистецтво України у першій половині XX ст.	2	1
9	Період відбудови народного господарства (1945–1956) в Україні.	2	
10	Україна у повоєнні часи: періоди «відлиги» та «застою»	2	
11	Проголошення незалежності та перші кроки на шляху державотворення (1994–2004).	2	
12	Особливості розвитку української культури у другій половині XX ст.	2	
13	Помаранчева революція: причини і здобутки.	2	
14	Революція Гідності як втілення Європейського вибору.	2	
15	Соціально-політичний та культурний розвиток України в умовах незалежності.	2	
	Разом	30	2

6. Теми для самостійної роботи

Самостійна робота студента – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом під керівництвом викладача у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для цього, визначається навчальним планом і залежить від загального обсягу годин, відведених для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Успіх самостійної роботи в багатьох випадках залежить від чіткого її планування. Головним є правильний розподіл часу та підбір необхідної літератури, вмиле її використання.

Важливо, щоб під час самостійної роботи студенти правильно проводили аналіз явищ, подій і в остаточному підсумку могли виділити їх найбільш суттєві компоненти, робити узагальнення. Спроможність студента до узагальнення й уміння виділити головне і зосередити на цьому увагу є ознакою того, що він опанував важливими прийомами розумової діяльності, може творчо працювати.

Розподіл самостійної роботи включає в себе:

ІНДЗ – підготовка контрольних робіт (рефератів);

ПП – підготовка до практичних занять;

ППК – підготовка до підсумкового контролю (диференційованого заліку/екзамену).

У робочій програмі навчальної дисципліни самостійна робота відображається у вигляді таблиці у розрізі тем та кількості годин, відведених для їх виконання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість годин (заочн.)
-------	------------	-----------------	--------------------------

		(денна)	
1	Г. С. Сковорода – філософ та мислитель	4	7
2	Українське козацтво: реєстрові та нереєстрові козаки.	4	8
3	Феофан Прокопович – просвітитель та державний діяч	4	7
4	Діяльність культурно-освітнього товариства “Просвіта” у Львові.	4	7
5	Особливості українського бароко	4	7
6	М. Лисенко та його творчість	4	8
7	Причини та масштаби голоду 1921 – 1922 рр.	4	7
8	Політика НЕПу в Україні	4	7
9	Голодомор 1932 – 1933 рр.: причини і наслідки	4	7
10	Суперечлива постать Степана Бандери	4	7
11	Остап Вишня та його гумористичні твори	4	7
12	Внесок України в освоєння космосу	4	7
13	Заснування Української Академії наук	4	7
14	Коліїщина як етап гайдамацького руху	4	8
15	Видатні представники українського кінематографу	4	7
	Разом	60	108

7. Індивідуальне навчальне завдання

Рекомендовані теми **контрольних робіт** (рефератів):

1. Українські землі під владою Речі Посполитої.
2. Місце і роль Запорозької Січі в історії українського народу.
3. Козацько-селянські повстання у першій половині XVII ст.
4. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.
5. Б.Хмельницький – видатний полководець, політик та творець української козацької держави.
6. Національна революція під проводом Б. Хмельницького в контексті європейських тенденцій.
7. Переяславська Рада (1654 р.): міфи і реальність.
8. Ставлення Росії до України до початку, під час та після національної революції.
9. Основні причини та трагічні наслідки Руїни в Україні.
10. Кошовий І. Сірко і його військові походи на Крим і Туреччину.
11. Державотворчі змагання П. Дорошенка і його союз з Туреччиною.
12. Конституція Пилипа Орлика та її актуальність сьогодні.
13. Русифікаторська політика царизму в Україні: мета, засоби, наслідки.
14. Українські композитори XVIII ст. (Д. С. Бортнянський, М. С. Березовський, А. Л. Ведель).
15. Економічна, політична та правова модернізація України у XIX ст.
16. П. Куліш у національному та суспільно-політичному русі України.
17. Українська парламентська громада в I і II Державних думах та її політична платформа.
18. Трагедія українства в роки Першої світової війни.
19. Історія створення та бойові дії українських січових стрільців.
20. М. Грушевський – перший “президент” України.
21. Історичний портрет гетьмана П. Скоропадського.
22. В. Винниченко: політичний портрет та діяльність.

23. С. Петлюра як політичний і державний діяч: погляд із сьогодення.
24. М. К. Садовський та М. Л. Кропивницький – корифеї українського театру.
25. Нестор Махно та його роль у селянському повстанському русі України.
26. Індустріалізація в Україні: суть, мета, підсумки.
27. Причини та суть “суцільної колективізації”, її наслідки для України.
28. Видатні українські митці: Т. Яблонська, М. Глущенко.
29. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Західної України у міжвоєнний період.
30. Українські думи та пісні як відображення характеру і побуту народу.
31. Пакт Ріббентропа-Молотова та його наслідки для України.
32. Радянізація західноукраїнських земель в 1939 – 1940 рр.
33. Спроба відродження Української державності у червні 1941 року.
34. Встановлення німецького окупаційного режиму в Україні та його злочинна діяльність.
35. Партизанський рух в Україні періоду Другої світової війни.
36. Ратний і трудовий внесок українського народу в розгром “третього рейху”.
37. О. М. Вербицький – архітектор, інженер і педагог.
38. Участь України в створенні ООН.
39. Українські національні музичні інструменти (дримба, бандура, сопілка, ліра, цимбали, трембіта).
40. Виникнення та роль дисидентського руху в Україні.
41. Перші українські університети (Львів, Харків, Київ, Одеса).
42. Відмова України від ядерної зброї. Будапештський меморандум.
43. Перший космонавт незалежної України – Леонід Каденюк.
44. Прийняття нової Конституції України та її історичне значення.
45. Європейські вектори зовнішньої політики сучасної України.

8. Методи навчання

Застосовується комплекс методів навчання за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів, а саме наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), коли викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;
- репродуктивний, коли викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- проблемного виконання, коли викладач формулює проблему і вирішує її, а студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- частково-пошуковий (евристичний), коли викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);
- дослідницький, коли викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, матеріали тощо.

В процесі навчання застосовуються мультимедійні засоби, інтернет-ресурси та інші можливості новітніх освітніх технологій.

При викладанні дисципліни «Історія України та української культури» застосовуються наступні форми навчання:

- словесні (лекція, пояснення до інших видів навчальної роботи, бесіди);
- наочні (ілюстрації у навчально-методичній літературі, наочне приладдя,

- презентації, початкові фільми з використанням мультимедійної техніки);
- семінарські заняття.

9. Методи контролю знань

Поточний контроль – контроль за виконанням самостійної роботи (усне опитування, перевірка письмових та творчих завдань); перевірка підготовки до семінарських занять (усне опитування, оцінка виступів студентів при обговоренні теоретичних питань); підсумковий контроль за змістовими модулями (усне опитування, письмові відповіді на проблемні питання).

Модульний рубіжний контроль – письмова робота або тестування.

Підсумковий семестровий контроль – екзамен.

Курс дисципліни поділено на два змістовних модулі. Кожний модуль складається з тем, які є обов'язковими для опанування. В кінці вивчення курсу проводиться модульний контроль оцінювання знань студентів у формі письмової роботи або тестування.

Кожний модуль складається із трьох видів роботи: вивчення теоретичного курсу (лекційний матеріал), підготовки до семінарських занять (протягом семестру), а також постійної самостійної роботи студента. Кожний вид роботи є обов'язковим і оцінюється відповідною кількістю балів. Балами оцінюється також самостійна робота студентів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система ЄКТС передбачає 100-бальну шкалу оцінювання навчальних досягнень студента.

Студент при вчасному складанні двох модулів за семестр, контрольної роботи та завдань з семінарських занять може отримати автоматично оцінку по курсу відповідно до наступної таблиці.

Модулі	Модуль I			Модуль II			Кількість балів у семестрі*	Підсумковий контроль (залік, екзамен)**		
Кількість балів за модуль	30			30						
Змістові модулі	ЗМ 1			ЗМ 2						
Кількість балів за ЗМ та модульний контроль	20			10	20		10	60	40	
Кількість балів за видами роботи	Лекції	Практичні	СРС	Модульний контроль	Лекції	Практичні	Модульний контроль			
Відвідування	4				4					
Активність на заняттях		8				8				
Виконання СРС			8							8

Критерії оцінювання модульного завдання

Завдання	Кількість балів за одне завдання
20 тестових завдань	1
Разом	20

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - A (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - BC (74-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-73 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

Таким чином, модульний контроль дозволяє вивчити і скласти курс «Технології Soft Skills» по частинах, як його практичні, так і теоретичні розділи.

Студент може ознайомитись з темами контрольних робіт та семінарських занять і підготуватися до заліку.

11. Методичне забезпечення

Для вивчення студентами дисципліни «Історія України та української культури» розроблено плани семінарських занять та методичні рекомендації щодо підготовки до них, методичні вказівки до виконання самостійних робіт з дисципліни, з якими студенти можуть ознайомитися на навчальній платформі Google Клас.

12. Рекомендована література

Базова

1. Українське століття (1921-2021): витоки, уроки, перспективи державотворення /Т. Водотика, В. Головка, С. Кульчицький, Л. Якубова. К.: Видавництво Кліо, 2022. 560 с.
2. *Плохий С.* Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. 512 с.
3. *Греченко В., Кислюк К.* Історія української культури. К.: Кондор, 2016. – 322 с.
4. *Децинський Л.Є.* Історія України та її державності. Курс лекцій: Навч. посібник / Л.Є. Децинський, С.В. Терський, І.Я. Хома та ін. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009. – 476 с.
5. *Дорошко М.* Історія України. Курс лекцій. К.: Саміт-книга, 2021. 422 с.
6. Історія і культура України [Текст]: електрон. підручник для студ. природнич. і техн. спец. / В.В. Іваненко, Г.Г. Кривчик. Д.: ДНУ ім. Олесь Гончара, 2016. 206 с. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/4653/1/Ukraine_history.pdf
7. Історія України: Навч.-метод. посібник для семінарських занять / *В. Литвин, А. Слісаренко, В. Колесник* та ін. – К., 2006.
8. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]. МОН України. Черкаський державний технологічний університет, 2016. 644 с. URL: <https://academyssu.com.ua/sites/default/files/020063092.pdf>
9. Історія української культури: підручник / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін. 4-е видання. К.: «Медицина», 2021. 368 с.
10. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / *А. Слюсаренко, В. Гусєв, В. Литвин та ін.* 2-ге вид., переробл. і доповн. – К., 2002.

Допоміжна

11. *Бойко О.* 30 років незалежності України: у 2-х т. Т.1. До 18 серпня 1991 року. К.: Видавництво «Фоліо», 2021. 448 с.
12. *Бойко О.* 30 років незалежності України: у 2-х т. Т.2. Від 18 серпня 1991 року до 31 грудня 1991 року. К.: Видавництво «Фоліо», 2021. 432 с.
13. *Бойко О.* Новітня історія України (2014-2019). К: ВЦ «Академія», 2020. 160 с.
14. *Горєлов М., Моця О., Рафальський О.* Цивілізаційна історія України. – К., 2005.
15. *Дорошко М.* Неоголошені війни Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст.: причини і наслідки. К.: Видавництво «Ніка-Центр», 2020. 192 с.
16. *Ідрісов Д.* Невідомі сторінки історії України. Україна і світ. К.: Видавництво «Фоліо», 2019. 222 с.
17. Історична наука: термінологія і понятійний довідник. Навч. посібник / *В. Литвин, В. Гусєв, А. Слісаренко та ін.* – К., 2002.
18. Історія України: підручник / В.А. Качкан, В.М. Левандовський, О.Б. Величко та ін. К.: Медицина, 2018. 360 с.
19. Історія Української Держави. Гетьманат Ранньомодерної доби. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Арій, 2018. 720 с.
20. *Котляр М.* Данило Галицький. – К., 2001.
21. *Кульчицький С.* Голод 1932 – 1933 рр. в Україні як геноцид. – К., 2005.
22. *Кульчицький С.* Помаранчева революція. – К., 2005.
23. *Кульчицький С.* Україна і Росія: переваги і небезпеки “особливих відносин”. Роздуми історика. – К., 2004.
24. *Кучма Л.* Європейський вибір. – К., 2002.
25. *Лановик Б., Лазарович М.* Історія України. Навч. посібник. – К., 2001.
26. *Литвин В., Мордвінцев В., Слюсаренко А.* Історія України: Навч. посібник – К., 2002.

27. *Масненко В.* Історична пам'ять як основа формування національної свідомості. // Укр. іст. журн. – 2002. - №5. – С. 49-62.
28. Навігатор з історії України. Світові війни /Маєвський О., Мержиевська В., Цеунов І., Житня-Кебас Д. К.: Портал, 2022. 299 с.
29. *Реснт О.* Павло Скоропадський. – К.: Альтернативи, 2003. 304 с..
30. *Реснт О.* Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). – К.: Вид-во "Арій", 2016. 320 с.
31. *Світлична В.* Історія України: Навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти. Друге видання, виправлене і доповнене. - К.: Каравелла. Львів. : Новий світ, 2002. 304 с.
32. *Яневський Д.* Хроніка “помаранчевої” революції. – К., 2005. 319 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/node/554> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, каталоги.
2. <https://ucf.in.ua> - Український культурний фонд.
3. <http://history.org.ua/uk> - Інститут історії України.
4. <https://www.istpravda.com.ua> – Історична правда
5. <https://uinp.gov.ua> – Український інститут національної пам'яті

Адреси бібліотек

1. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського:*
м. Київ, Голосіївський проспект, 3
2. *Національна парламентська бібліотека України:*
м. Київ, вул. М. Грушевського, 1
3. *Державна науково-технічна бібліотека України:*
м. Київ, вул. Антоновича, 180

Розробник

д.і.н., проф.

В. М. Гамалія